

Accountant, laat je toegevoegde waarde bij gemeenten niet verdampen

Als accountants naar eigen gevoel niet de goede dingen doen, moeten ze de wetgever daarop wijzen en zeggen wat die ze wél zou moeten opdragen, vindt Peter Verheij. Gezien de expertise van accountantskantoren is daar veel toegevoegde waarde te halen.

TEKST PETER VERHEIJ*

Recent verscheen een rapportage van Deloitte Real Estate Advisory over de financiële effecten van de crisis op gemeentelijke grondbedrijven. Uit de rapportage blijkt dat gemeenten € 2,4 miljard tot € 3 miljard aan resultaten mislopen op lopende projecten. Hiervan leidt € 1,0 tot € 1,5 miljard tot afwaarderingen of voorzieningen voor verliezen.

Het is verbazingwekkend dat deze bedragen en uitkomsten als een verrassing komen voor gemeenten ('veel ernstiger dan wij oorspronkelijk dachten', zo spreekt de VNG). Maar ook voor accountants zijn er relevante conclusies te trekken.

Voorop staat dat gemeenten hier zelf hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Hebben ze voldoende doordachte berekeningen gemaakt? Zijn de uitgangspunten van de projecten realistisch, is de beheersing adequaat, zijn er goede risico-inschattingen gemaakt? Zijn er scenario's voorhanden die projecteren wat er kan gebeuren, is er een risicoprofiel gemaakt van het grondbedrijf en wat zijn de buffers als het even anders loopt? Op micro- en macroniveau moeten gemeenten zich dat afvragen.

Toch komen ook accountants hier niet zomaar mee weg. Logische vragen - na die aan gemeenten - zijn: Hebben accountants gemeenten gewaarschuwd voor dit scenario? Hebben zij de vinger gelegd bij het (kenmerk) ontbreken van denkbare scenario's, risicoberekeningen en in het algemeen het toegenomen risicoprofiel van gemeenten?

Uit CBS-cijfers blijkt dat gemeenten gezamenlijk voor € 12 miljard hebben geïnvesteerd in grondposities. Je mag toch redelijkerwijs verwachten dat accountants, op individueel niveau maar ook op het niveau van de

'ALS JE ZO'N EXTRA DIENST BESTÉLT, DAN KRIJG JE OPEENS WÉL SPECIALISTEN OVER DE VLOER DIE JE PRECIËS KUNNEN ZEGGEN WAT ER ALLEMAAL SCHORT.

beroepsgroep, gemeenten waarschuwen voor eventuele gebreken in de beheersing en het verschuivende risico-beeld?

Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat hier 'toegevoegde waarde' te halen is.

Wij moeten als accountants niet alleen ons werk goed doen maar ons ook afvragen of we wel de goede dingen doen. En dan ook de wetgever daarop wijzen, Namelijk door te zeggen: "Je vraagt ons de verkeerde dingen te doen, je kunt ons beter opdragen..."

En dan moet volgen waar het wel om gaat!

Achteraf de 'schade' vaststellen, controleren of de cijfers op de goede plek staan en deze rechtmatig zijn is hier - hoewel het de strikt wettelijke rol is - veel te beperkt. Ik weet dat accountants daartoe wettelijk niet verplicht zijn, maar adviezen zoals hierboven genoemd behoren wel tot hun natuurlijke rol.

Als er kritiek komt, zoals vorig jaar van de AFM, is te snel de reflex dat we beloven het beter gaan doen. Dat het beter moet blijkt ook duidelijk uit een voorbeeld over bouwgronden op pagina 17 van het AFM-rapport. Maar over de roloppvatting is maar weinig discussie. Een rondgang langs accountants door het blad Binnenlands Bestuur levert alleen maar versterking van dit idee op.

REACTIES EN BIJDRAGEN

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in *Accountant* of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: redactie@accountant.nl. Maximumlengte: achthonderd woorden.

Deloitte reageert onder andere met:
“Ik betwijfel of gemeenten er blij van worden om al die scenario's te schrijven. We willen het best doen, maar het behoort niet tot de opdracht van de accountant. In het geval van grondexploitaties bijvoorbeeld kunnen we van alles doorrekenen, maar dat is dan een aanvullende dienst, waarbij we onze real estate specialisten betrekken. Die zit niet in de prijs die we afgeven voor de accountantscontrole, al reserveren we ook daarin vaak een bedrag voor het beantwoorden van specifieke vragen vanuit de gemeenteraad.”

Bij Ernst & Young is het al niet veel beter:
“Wij controleren of de waardering van grondexploitaties juist in de boeken staat. Dat doen we op basis van een inschatting met een bepaalde bandbreedte, want het is heel moeilijk aan te geven hoe die waardering precies moet zijn. We zitten nu in een dip, maar misschien trekt de markt over een paar jaar enorm aan, waardoor de waardeverdamming waarvoor Deloitte nu waarschuwt zich veel minder sterk voordoet. De accountant is geen helderziende.”

En:
“De accountant kan daar niets aan doen, want die toetst achteraf. Een accountant kan dus nooit vooraf waarschuwen, hij kijkt immers terug. Daar komt bij dat ook accountants gewone mensen

zijn: niemand kon destijds bevroeden dat de kredietcrisis zulke zware consequenties zou hebben voor gemeentelijke grondexploitaties.”

Kom op heren accountants!, denk ik dan. Als je zo'n extra dienst bestelt, dan krijg je opeens wél specialisten over de vloer die je precies kunnen zeggen wat er allemaal schort aan je uitgangspunten, aan je beheersing en wat er moet gebeuren om de risico's tot aanvaardbare proporties terug te brengen. Die expertise is dus binnen het accountantsbureau aanwezig. Wat de kantoren vanuit hun adviesrol doen, moeten ze in dit geval ook vanuit de natuurlijke rol als controleur doen, zij het wellicht minder uitvoerend en diepgaand. Het gaat om de manier van kijken en het signaleren van evidente risico's. En dat - om met Jules Muis te spreken - zowel als micro- als macropoortwachter. Accountants, lever ook hier je 'toegevoegde waarde' in plaats van die stilzwijgend voor je ogen te laten verdampen!

Noot

* Peter Verheij RA is wethouder van de gemeenteraad van Alblasserdam. Hij schrijft op persoonlijke titel.

Op deze ruit is geen glasbewassing toegepast!

Negatieve formuleringen in accountantsverklaringen helpen niet in de strijd om duidelijke communicatie van accountants. Joris Joppe pleit er voor om zulke opmerkingen voortaan weg te laten.

TEKST JORIS JOPPE*

Ken je dat gevoel? Je komt na een lange dag hard werken thuis. Het is donker, je opent de deur en op de mat ligt zo'n klein kaartje van de glazenwasser. Twintig euro voor het lappen van de ramen.

In het donker kun je met geen mogelijkheid vaststellen of ze hun werk een beetje fatsoenlijk hebben gedaan. Neemt niet weg dat een halfuur later een breedgeschouderde, betatoerde heer voor de deur staat die jou twintig euro afhandig komt maken.

En je weet, met glazenwassers ga je niet in discussie. Btw? KvK-nummer? Bedrijfsnaam? Gewoon de glazenwasser. Betalen en niet zeuren!

Als die glazenwasser een accountant was geweest - u snapt het, redelijk hypothetisch - had het plaatje er heel anders uit gezien. Dan was u de volgende dag thuis gekomen en had er linksonder op uw ruit een klein stickertje gezeten: “Op deze ruit is geen glasbewassing toegepast.” Want stel je toch eens voor dat hij schuld zou krijgen van die vogelpoep die daar net was achter gelaten.

‘MET GLAZENWASSERS GA JE NIET IN DISCUSSIE.’

Nu ben ik de eerste om toe te geven dat de meeste accountants geen glazenwasser zijn. Toch menen wij dat het belangrijk is om op te schrijven wat we (nog) niet gedaan hebben. 'Geen accountantscontrole toegepast' roept natuurlijk direct de vraag op wat je wel gedaan hebt. Zelfs als dat in de vorige paragraaf al beschreven staat.

Het ultieme voorbeeld van ons brevet van onvermogen om helder te communiceren. Zeg maar gerust de bijsluiter bij de bijsluiter. En als de gebruiker de eerste bijsluiter al niet wil lezen (of wil begrijpen) dan gaan dergelijke negatieve formuleringen ons in de strijd om duidelijke communicatie ook echt niet verder helpen. Niet gehinderd door enig historisch perspectief, stel ik

(en vele #tuacc-leden met mij) dan ook voor om dit soort opmerkingen voortaan weg te laten. Mocht dat tot problemen leiden, dan lijkt me een grondige analyse van wat we over onze werkelijke opdracht en bevindingen hebben geschreven eerder op zijn plaats.

Als daar niets op aan te merken valt, rest ons niets anders dan overal met grote letters te verkondigen 'Lees voor het gebruik eerst de bijsluiter of raadpleeg uw accountant!'

Noot

* Joris Joppe RA is partner bij Coney, een consultantsorganisatie gespecialiseerd in compliance, audit readiness en integrated assurance.

Maak breed audit committee tot opdrachtgever accountant

Laat een breed samengesteld audit committee, met naast het management bijvoorbeeld ook de OR-voorzitter en een milieuvetegenwoordiger, de afspraken maken met de controlerend accountant, stelt Kid Schwarz.

TEKST KID SCHWARZ*

Eind vorig jaar publiceerde de Europese Commissie het consultatiedocument *Audit Policy: Lessons from the crisis*. Belangrijk thema is de angst voor falende dienstverlening van de controlerend accountant van beursvennootschappen, leidend tot megaclaims die het einde kunnen inluiden van een van de big four; denk aan Arthur Andersen bij het omvallen van Enron eind 2001.

Brussel doet onder meer suggesties voor een betere kwaliteitsbewaking van de dienstverlening en de zuiverheid van de relatie tussen accountant en management van de gecontroleerde onderneming.

De relatie tussen management en accountant is van nature conflicterend. Het management wil geen al te kritische accountant. De accountant wil graag een goede relatie met het management, omdat naast controlerende activiteiten ook 'non audit services' zoals fiscale advisering worden aangeboden.

'ZO'N BREDER AUDIT COMMITTEE HELPT DE ZAKELIJKE BANDEN TUSSEN ACCOUNTANT EN ONDERNEMING ZUIVER TE HOUDEN.'

In plaats van een verbod op dit type dienstverlening is er een alternatief om deze belangenverstrengeling tegen te gaan. Dat kan als het audit committee de opdrachtgever wordt. Dat alternatief biedt diverse voordelen.

Goede accountantscontrole is niet alleen voor aandeelhouders belangrijk, maar ook voor andere stakeholders zoals werknemers, crediteuren en milieugroeperingen. Er pleit veel voor om deze belanghebbenden te betrekken bij het maken van de afspraken met de controlerend accountant.

Als in het audit committee niet alleen het management zitting heeft, maar ook de voorzitter van de ondernemingsraad en - afhankelijk van de activiteiten - bijvoorbeeld een vertegenwoordiger van een toonaangevende milieuorganisatie, verandert de relatie tussen accountant en vennootschap nogal. Er wordt scherper én vanuit ander perspectief naar de kwaliteit van dienstverlening gekeken. Dit dwingt de accountant tot een optimale performance en een nadrukkelijk brede scope. Zo'n breder audit committee, dat beslist over aanvul-

lende dienstverlening door de accountant of diens netwerk, levert een krachtige bijdrage aan het zuiver houden van de zakelijke banden tussen accountant en onderneming. Ten slotte dwingt ze de vennootschap meer aandacht te schenken aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daar is eenieder bij gebaat.

Noot

* Prof. mr. C.A. Schwarz is hoogleraar ondernemingsrecht Universiteit Maastricht en partner Baker Tilly Berk NV.

Ingezonden brief: Wie is wie?!

Bert Bakker heeft het bij het verkeerde eind als hij stelt dat in de vorige eeuw maar één keer een Nederlandse *Who is Who* is verschenen (*Accountant januari-februari 2011, pagina 62*). Het waren er ten minste drie. Voor me ligt 'Wie is wie in Nederland 1994-1996', een tweede uitgave (na de eerste editie 1984-1988) van Frans van Egmond en Marjolein van der Jagt, door uitgeverij Pragma Nederland BV.

Het 1994-1996-boek omvat in 1.385 bladzijden De levensbeschrijvingen van circa 12.000 'actieve Nederlanders', dus aanzienlijk meer dan de vijfduizend in de door Bakker besproken vooroorlogse publicatie.

Het grote aantal lijkt me overigens geen waarborg voor een meer complete inventarisatie van de toonaangevende personen in de Nederlandse samenleving; steekproeven zullen leren dat belangrijke BN'ers ontbreken. De verklaring hiervoor ligt in het niet actief indienen van een CV. De aangezochte subtoppers, die nog wel behoefte hebben aan reclame en/of carrière, zijn daarvoor oververtegenwoordigd. Dit geldt met name voor de vrijeberoepsbeoefenaars.

Wim Hartman, emiritus hoogleraar

Meer opinies
en reacties op
opinieartikelen
in Accountant,
zie Accountant.nl
(Debat).

MEER BIJDRAGEN OP
ACCOUNTANT.NL

Naast de op deze pagina's gepubliceerde artikelen verschenen op Accountant.nl de afgelopen weken onder meer de volgende opiniebijdragen:

- Publicatie bestuurdersbeloning: accountant onterecht als boosdoener aangemerkt - **Anton Dieleman**
- Politiek zoekt oplossingen - **Joop Anemaet**
- Onze internal auditor is kernfysicus - **Arie Molenkamp**
- Wie stapt er mee uit de box? - **Homme Idzerda**
- Moeten 'niet OOB-kantoren' bang zijn voor AFM? - **Jan de Rooy**

- Tienpuntenplan voor internal auditberoep - **Leen Paape**
- IASB, neem meer tijd voor afronding belangrijke projecten - **Ralph ter Hoeven**

PLUS EEN GROOT AANTAL
WEBLOGS VAN JULES MUIS,
MARCEL PHEIJFFER EN WILDSCHUT.